

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi
The Journal of International Turkish Language & Literature Research

Sayı/Issue 11 (Haziran/June 2023), s. 479-505.
Geliş Tarihi-Received: 10.04.2023
Kabul Tarihi-Accepted: 19.05.2023
Araştırma Makalesi-Research Article
ISSN: 2687-5675
DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.1280354

Yahyalı (Kayseri) Minder ve Yastık Halılarının Tasarım Özellikleri ve Yahyalı Halk Kültüründeki Yeri

Design Features of Yahyalı (Kayseri) Cushion and Pillow Carpet and Their Place in Yahyalı Folk Cultur

Zahide ŞAHİN*
Mustafa GENÇ**

Öz

Havlı, düz, çözümlü yüzü dokumaların pek çok çeşidinin uygulandığı Yahyalı (Kayseri) yöresi, el dokumaları bakımından oldukça zengin bir yöredir. Yahyalı ilçe merkezinde ve köylerinde dokunan halılar, geleneksel özellikleriyle öne çıkmaktadır. Yahyalı'da; halı dokumacılığı uzun yıllar süregelmiş ve varlığını günümüze kadar sürdürebilmiştir. Yörede yetişen hayvanların yün ve kıllarından elde edilen iplikler, yöre halkı tarafından çevrelerinde buldukları bitki ve çamurla boyanmıştır. Önceleri sarma tip tezgahla, 1950 yılından sonra ise esnafın müdahalesiyle germe tip tezgâhta halılar dokunmuştur.

Yahyalı yöresinde dokunan halıların kullanım alanları; yere, sedire (somyaya) sermek; yastık ve minder dokumalar, otururken kullanmak; seccadeler ibadet etmek; heybe ve çanta dokumalar ise eşya taşımak vb. içindir. Bu makalenin konusu, Yahyalı'da, halı tekniğinde dokunan minder ve yastıkların tasarım özellikleri açısından incelenmesi ve bu dokumaların, Yahyalı halk kültüründeki yeridir. Yahyalı'da dokunan minder ve yastıkların ilk ne zaman ortaya çıktığı bilinmemektedir.

Araştırmada, literatür taraması, alan araştırması, yüz-yüze görüşme yöntemleri kullanılmış; halı tekniğinde dokunmuş, 25 adet minder, 30 adet yastık örneği tespit edilmiş, bunlardan 7 tane minder; 7 tane yastık makalede incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yahyalı, minder, yastık, çeyiz, duvak açmak.

Abstract

Yahyalı (Kayseri) region, where many types of pile, flat and warp-faced weavings are practiced, is a very rich region in terms of hand weavings. Carpets woven in Yahyalı town center and villages stand out with their traditional features. In Yahyalı; Carpet weaving has continued for many years and has survived until today. The yarns obtained from the wool and hair of the animals grown in the region were dyed by the local people with the plants and mud they found around them. Carpets were woven with a winding type loom before, and after 1950, with the intervention of tradesmen, on a tension type loom.

* Öğr. Gör., Kayseri Üniversitesi, Kayseri/Türkiye, e-posta: zahide3801@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1503-146X.

** Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta/Türkiye, e-posta: mustafagencart@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8702-538X.

Usage areas of carpets woven in Yahyalı region; to lay on the ground, on the sofa (bed); pillow and cushion fabrics, use while sitting; prayer rugs to worship, saddlebag and bag weaving, etc. to carry goods. is for. The subject of this article is the examination of the cushions and pillows woven in the carpet technique in Yahyalı in terms of their design features and the place of these weavings in the Yahyalı folk culture. It is not known when the cushions and pillows woven in Yahyalı first appeared.

In the research, literature review, field research, face-to-face interview methods were used; 25 cushions and 30 pillow samples woven in the carpet technique were identified, 7 of which were cushions; 7 pillows are reviewed in the article.

Keywords: Yahyalı, cushion, pillow, dowry, opening veil.

Giriş

“Türklerin; 1071 Malazgirt Savaşıyla, Anadolu’nun kapılarını açmasıyla birlikte, yörük boyları, Yahyalı bölgesini de yurt seçmiş ve beraberlerinde getirdikleri dokumacılık sanatını burada devam ettirmişlerdir. Kayseri, Osmanlı Devleti zamanında bazen Karaman Vilayetine, bazen da Sivas eyaletine bağlı bir sancak merkezi olarak yer almıştır. 1520’de Sancağa bağlı Bünyan, Develi, Yahyalı, Sarız, İncesu gibi kazalar mevcuttur. Sancakta yerleşik ahali dışında, konar-göçer tabir edilen yarı göçebe aşiretler de yer almaktadır. Konar-göçerlerin hayvancılıkla uğraşmaları, onlarda dokumacılığın gelişmesine yol açmıştır.” (Halaçoğlu, 2011, s. 7). Dokumacılık yönünden önemli merkezlerden biri de Yahyalı’dır.

“Yahyalı Ulu Camii bahçesinde türbesi bulunan Yahya Gazi’nin, Yahyalı’nın kurucusu ve ilçeye adını veren kişi olduğu düşünülmektedir. 1075 yılında kurulan Danışmendoğulları Beyliği; Sivas, Tokat, Niksar, Kayseri, Zamantı, Develi ve çevresinde hüküm sürmüştür. Dev Ali (Devlibey) türbesinin kitabe tarihi 1094 olup, Yahyalıoğulları’yla birlikte bölgeye gelen Develioğulları’nın, bu tarihten önce yerleştikleri kesindir. Yahya Gazi, Seyid Ali (Seydi Beğ), Benli Gazi (Gazi Beğ) gibi önderlerden sonra; Abdal İlyas, Dede Sultan, Akkoca Sultan, Hoca Ahmed (15.yy) gibi din büyükleri Yahyalı’nın temelinde harcı olan şahsiyetlerdir. Türklerde ad verme geleneğini de göz önüne alarak Yahyalı adının Yahya Gazi’den geldiği söylenebilir” (Köşker,1997, s. 14).

Yahyalı’yı yurt edinmiş, yarı konar, yarı göçer hayattan zamanla yerleşik hayata geçmiş boy ve aşiretler vardır. “Kayseri’de Avşar boyunu temsil eden Recepli Avşarı oymağı; Bayat boyunu temsil eden Bozca oymağı ve Hızır Hacılı oymağı; Salur boyunu temsil eden Salurlu oymağı, Kayı boyunu temsil eden Hacılar oymağı; Kızık boyunu temsil eden Mihmadlu oymağı; Karaevli boyunu temsil eden Karaevli oymağı ve Musa Hacılı oymağı, Yahyalı yöresine yerleşmiştir. Çiğil oğuz boyu adını Yahyalı’da Çiğil mahallesine vermiştir. Yahyalı yörüklerinden olan Çevril, Gökçe Asma, Bademlü, Kabuklu ve Eğri’nin mezzaralarında 1584 tarihinde, 34 hane olarak bulunmuşlardır (Akbaş, 2005:82). Alagöz, Alaaddinli, Aydınli, Bağış, Boz Orhanlı, Bozca, Cevdet, Deli Ali Uşağı, Derecikli, Dereli, Derzi, Evlad-ı Toraman, Evrenli, Gavurgalı (Kavurgalı), Gürge, Hayta, Honamlı, Horzum, İlyaslu, Karakoyunlu, Karapapak, Varsak vb. oymaklar da Yahyalı’ya yerleşmiştir” (Akbaş, 2005, s. 82).

“Yahyalı’ya bağlı 41 mahalle vardır. Merkez alanı 1604 km², denizden yüksekliği 1210 m’dir.” (Köşker, 1997, s. 14). “Yahyalı, Kayseri ilinin güneyinde kurulmuş olup, kuzeyinde Develi, güneydoğusunda Adana’nın Feka ilçesi, güneybatısında ve güneyinde Niğde’nin Çamardı ve Kayseri’nin Yeşilhisar ilçeleri ile komşudur. Yörede karasal iklim görülür ve özellikle güneyinde rakımı düşük, ormanlık bölgede Akdeniz iklimi hüküm sürer, yazları 20 derece, kışları ise 18 derece sıcaklık ortalamasına sahiptir” (Korkmaz, 2014, s. 607). Yahyalı’da, halıcılık en eski faaliyet olarak devam etmektedir. “Elmacılık,

hayvancılık ve madencilğe bağlı nakliyecilik başlıca ekonomik faaliyetleri teşkil etmektedir. Maden nakliyesi lokomotif sektör olarak gelişmiştir¹.

1. Yahyalı Minder ve Yastık Halıları:

1.1. İplerin Elde Edilmesi: Yörede yetişen koyunlar **kırkılık** adı verilen makasla kırkılır ve birinci kırkım sonucu elde edilen yüne yapağı, ikinci kırkımdan elde edilen malzemeye ise yün denir. Kırkılan yün elyafı, su içerisinde tokuçlarla dövülerek yıkanır ve kurutulur, kuruyan yünler çirpi ile çırpılarak ayrıştırılarak yün tarağında taranır. Tamamen temizlenen yün, isteğe bağlı olarak ya tarama makinesinde taranıp özeme haline getirilir ya da elde burma yapılarak kirman ve çıkırıla eğrilerek iplik elde edilir. İki iplik bir araya getirilip (koşlanarak, eşleme yapılarak) iki kat halinde büküm verilerek daha sağlam ip elde edilir ve yöre halkı tarafından boyanır.

1.2. İplerin Boyanması: Yahyalı halılarının iplikleri, yöre halkı tarafından kendi hayvanlarından kırkımı yapılarak, eğrilerek iplik elde edilir, çile (gelep) haline getirilir ve **halgın** şeklinde ifade edilen bakır kazanlarda, yine yöre halkı tarafından boyanır. Boyama işlemi birkaç gün sürebilir çünkü renkler arka arkaya boyanır. Bazı renkler için ipin şaplanmış olması gerektiğinden öncelikle ipler şapla kaynatılarak boyamaya hazırlanır. Yörede mordanlama veya şaplamaya **seğleme/sekleme** denir ve yünün boya alma özelliğini arttırmak için mordanlama (seğleme) yapılır. Boyama, genellikle doğal boyama yöntemi ile insanların çevrelerinde buldukları bitkilerle ve çamurla yapılır. Cehri, bağ yaprağı, narpuz otu (yabani nane), bataklık çamuru, ceviz meyvesi kabuğu, soğan kabuğu, nar kabuğu, ceviz ağacı kabuğu vb. boyamada kullanılır. (Özşahin, 1994:2) İlçede, yüzde yüz doğal boyalarla boyanan ipliklerle dokunan halılara "Öz Yahyalı" denir. (Tuna, 2000:18)

Boyama işleminde kullanılan malzemeler ve elde edilen renkler ise şöyledir:

Kırmızı: Kırmızı renk yörede iki şekilde elde edilir. Birincisi: Kök boya bitkisi bahçelerde yetişir. Bu bitkinin çubuk şeklinde kökü olur ve boya bu köklerden çıkarılır. Kökler kazanda kaynatılır. Kökler çıkarılıp önceden şaplanmış ipler kazana basılır. İyice kaynatılır. İkincisi ise: önceden şap ile kaynatılan ipler sarıya boyanır, kazandan çıkarılıp soğutulur. Kırmızı toz boya kazanda eriyene kadar kaynatılır. Biraz tuz atılır. Tuz, boyanın akmasını engeller. Sarı ip, tekrar kazana atılır. İp kazana atılırken abraj (ala) oluşmaması için seri olunmalıdır. Tekrar kaynatılır, ipler boyanınca kazandan çıkarılır, yıkanır ve kurutulur. İyice yıkanmazsa dokuma sırasında boya dokuyucunun eline çıkar.

Lacivert (indigo): Lacivert renk elde etmek için ipler şaplanmaz. Evlerde hazır toz boya ile boyanır veya genellikle ilçe merkezinde boyama işi ile uğraşanlara boyattırılır.

Açık Mavi (Göğ): Mavide kullanılan indigo oranı azaltılarak boyama yapılır.

Gri (Sırçani): Kokuşmuş balçık çamuru, gri renk elde etmek için kullanılır. Çamur, suyun akıntı olan yerinden çıkarılıp, boyama kazanının yanına getirilir. Bakır kazanda su, narpuz (yabani nane) ile kaynatılır. Çamur kazandaki sıcak suya dökülür, ip çileleri kazana batırılıp çıkarılır. Kazanın altı biraz daha yakılır, kaynamaya yakın ip tekrar suya basılır. İpin, yer tarafının suya temas etmesi, abrajın (alacalı) oluşmaması için karıştırılır. Çile, kazanda 2 gün bekletilir ve kazandan çıkarılır. Akarsuda tokuçlanarak yıkanır ve güneşsiz yerde kurutulur.

¹ <https://kayseri.ktb.gov.tr/TR-62545/yahyalı.html>. [16.11.2021]

Yeşil (Haki): Şap, asma yaprağı ve ip çileleri, akşamdan kaynatılır ve sabaha kadar bekletilir, sabah kazandan çıkarılır, yıkanmadan kurutulur.

Açık Yeşil (Yeşeni): Cehri bitkisi, Yahyalı ilçesinin dağlık yerlerinde yetişir, boyama işlemi yapılacağı zaman bitkinin meyveleri toplanır. İp, şapla birlikte kaynatılır, yeterince kaynayınca kazandan çıkarılır. Kazana su ve cehri konur ve kaynatılır, su kaynadıkça cehrinin rengi çıkar. Renk iyice çıktıktan sonra şaplı ip basılır, kaynatılır sonra çıkarılır ve kurumaya bırakılır.

Kahverengi (Ger): Yeşil cevizin kabuğu ayıklanır, kabuklar telis ya da soğan çuvalı gibi delikli, suyun girebileceği bir çuvala konur, kabuklar çuvala konulduğu için dağılma ve iplerin ceviz kabuklarından arındırılması zor olmaz, çuvalın içindeki yeşil ceviz kabukları kazanda kaynatılır. İyice kaynayıp rengi (özü) çıktıktan sonra, ceviz kabuklarının olduğu çuval sıkılıp çıkarılır. Önceden şaplanmış çileler kazana atılır ve kaynatılır. İpler kazandan çıkarılır ve iplerdeki buharın uçması, rengin daha iyi ipe sabitlenmesi için, beze sarılarak biraz bekletilir, bezden çıkarılıp tekrar kazana atılarak tekrar kaynatılır. İstenilen renk elde edilene dek bu işlem birkaç kez tekrarlanır.

Sarı: Yahyalı halılarının karakteristik koyu sarı rengi için; şap, soğan kabuğu ve nar kabuğu kullanılır. Şaplama işlemi ipe sarı renk verdiği için şaplama sırasında, soğan ve nar kabuğu eklenerek hem şaplama hem de boyama yapılır. Son yıllarda hazır sarı boya ile boyanarak da sarı renk elde edilmektedir.

Beyaz: Yapağı yünün en temiz yerinden eğrilir, eğrilen ip çile halinde iken sabunlanır. İp doğal renginde boyanmadan kullanılır.

Siyah: Önceleri mor koyunun yününden elde edilirdi. Eğrilen ip hiçbir boyama işlemine tabi tutulmazdı. Günümüzde ise ip şaplanmadan toz kara boya ile boyanır.

Genel olarak bütün renklerin çeşitli tonlarını elde etmek için boya ya da boyamada kullanılan bitkiler ve çamur; renk tonuna göre azaltılır veya çoğaltılır.

Yahyalı halılarında, koyu ve parlak renkler hakimdir, siyah renk konturlarda kullanılır. Lacivert, bordo, kahverengi, koyu yeşil ve kırmızı yaygın kullanılan renklerdir. Beyaz renk kutsal sayıldığı için geniş alanlarda kullanılmaz. Bir rengin çeşitli tonları, aynı desende kullanılabilir. Renk tonlarının çokluğu ve doğal boyalarla boyanması Yahyalı halılarına değer kazandırmaktadır. Yahyalı halıları kullanıldıkça renkleri parlar, yıkanmakla renkler bozulmaz bilakis daha da canlanır (Özşahin, 1994, s. 2).

Yahyalı yöresinde, iplerin renklendirilmesi 1950'li yıllara kadar bitkisel ve doğal malzemelerle yapılırken, bu tarihten sonra kök boya ve sentetik boyalarla karıştırılarak ipler boyanmaya başlanmıştır. Halk arasında, bitkisel ve doğal malzemelerden elde edilen boyalara kök boya, sentetik boyalara ise hazır veya küp boya denilmektedir. Boyama işlemi; yörede, genellikle bu işi meslek edinmiş kişiler tarafından yapılmıştır. (Çağlıtütüncigil, 2001, s. 48). Son yıllarda, iplerin elde edilmesinden ve boyanmasından vazgeçilmiş; fabrikasyon iplerin dokumalarda kullanılması yaygınlaşmıştır. Doğal boyalarla boyanan ipliklerin kullanıldığı dokumalar, Yahyalı yöresinde yetişen koyunların yün özelliğinden dolayı kullanıldıkça parlaklık kazanır. Minder ve yastıklarda çok renk kullanılmaz, koyu renkler tercih edilir. Genellikle evlerin zeminine konularak kullanılan minder ve yastıklar, koyu renk olduğundan kiri belli etmez. Koyu lacivert, koyu kırmızı, koyu yeşil, koyu sarı, gri ve beyaz renkler; minder ve yastıklarda yoğun kullanılır. Beyaz renk, yünün doğal renginde boyanmadan dokumalarda kullanıldığı için bu renge yörede **anamalı** denir. Büyük antik halıların özü, onların rengidir. Dokumaların renklerinin yüzlerce yıl dayanması için ip boyayanlar renklere özen göstermiştir. Renkler

o kadar dikkatli seçilmiştir ki, renklerin yarattığı parlak ışık, halının yünü yıprandığında veya hasar gördüğünde bile parlar (Cristopher, 2021, s. 31).

1.3. Dokuma Özellikleri: Yahyalı'da, günümüzden 40-50 yıl öncesine kadar **ipağacı** adı verilen ahşap sarma tezgâhlar yörede uzun yıllar kullanılmıştır. Sonraları yöre halkı, halı esnafının müdahalesiyle, 1975-1980'li yıllarda, germe tezgâh tipiyle tanışmış ve germe tezgâhın daha pratik olmasından dolayı yörede germe tezgâh tipi (Fotoğraf 1) kullanılmaya başlanmıştır. Germe tezgâhlar çam, gürgen ağaçlarından, yöredeki marangozlara yaptırılmıştır. Tezgâhlar; genellikle dokuyucuların yaşadığı evlerin oturma odalarına kurulur. Çözgü (çezgi/eriş), atkı (geçki/argaç) ve ilmelik iplikler genellikle yündür. Germe tezgâhta çözgüler tezgâhın üzerine çözülür ve gücüsü (küçüsü) örülür.

Fotoğraf 1. Germe Tezgah

Taban ipi (ağızlık ipi/başlangıç ipi) atılır, 5 cm. kadar kilim örgüsü (tapraklı/toprakçalık) dokunur ve havlı (düğümlü) kısma geçilir, Türk-Gördes düğümü (kapalı/çift) atılarak havlı kısım dokunur. Detaylı desenlerin dokunması, hav yüksekliği çok kısa olan halıların dokunması, kısaca ince kalite halıların dokunmasında bu düğüm tekniği kullanılır. (Bayrakçı, 1997, s. 96). Düğüm atıldıktan sonra uçları elle koparılmaz, mutlaka bıçakla kesilir. İlmelik ipliklerin kırpıntıları **hakır** adı verilen kutulara konur. Dokuyucuların; atkı olarak kullanacakları ipleri, küçük yumaklar haline getirmesine **meleyi** denir. Dokuma yapılırken atılan düğüm sıralarının üzerine, kirkit (tokuç/tarak) ile vurulması sırasında düğümlerin zarar görmemesi için baskı atkı (sındırma) atılır. Düğümler kirkitleyip oturmaları sağlanınca, baskı atkısı (sındırma) çıkarılır. Baskı atkısı için pamuk veya naylon ip kullanılır. Düğüm sıraları, baskı atkısı kullanılarak iyice oturtulduktan sonra ilk atkı düz atılır, ikinci atkı ise varangelen (vargel) yukarı kaldırılarak gevşek bırakılarak (pirinç verilerek) atılır. Her iki sırada ilmelerin uçları halı makası/sındı (Fotoğraf 2) ile kesilir. Halı makasları metaldendir, yörede makas yapan atölyelerden satın alınır. Minder ve yastıkların kaliteleri genellikle 35x40, hav yüksekliği 6-9 mm'dir.

Fotoğraf 2. Halı Makası (Sındı)

Kirkitler/taraklar/tokuçlar (Fotoğraf 3), yöre halkı tarafından genellikle yontulmaya elverişli olduğundan armut ağacından yapılır.

Fotoğraf 3. Yörede kullanılan Tarak/Toku/Kirkir

Dokumaların etlik kısmına **sızı**, sedef ve bordürlerine **ayak** denir. Halılarda genellikle iki adet **sandık** kullanılır. Germe tezgâhlarda, dokumanın ebadı, tezgâhın ebadıyla sınırlıdır, dokuma tezgâhta yükseldiğinde düğüm ve atkı atarken eşin kaloy hareket etmesi için dokunan kısım per alma işlemiyle tezgâhın arkasına kaydırılır. Yahyalı yöresinde minder ve yastıklar; 4 veya 6 adet dokunur ve hepsine **takım** denir. Minderler, sarma tezgâhlarda dokunuyorsa, bir tezgâhta yan yana iki minder dokunabilir. Yan yana iki minderin üzerine minder dokunmaya devam edilir. Yan yana 2, üst üste 3 minder dokunur, tezgâhtan toplam 6 tane minder dokuması çıkar. Germe tezgâhta ise önce üç tane dokunur sonra tekrar çözüğü çözülür, 3 tane daha minder dokunur ve böylece 6 tane minder dokunarak takım yapılmış olur. 1985-1995 yıllarında yörede, 6 tane minder dokunuyorsa, bu minderlerin on katı kadar da yastık dokunmuştur². Yastık dokumaların eni, mindere göre daha dar olduğundan tezgâhta iki ya da üç tane yastık genellikle iki kişi tarafından dokunur. Yahyalı yöresinde, “Malatya yöresinde olduğu gibi, yastık halılar için ayrı çözüğüler hazırlanmakta bazen de büyük dokumalar bittikten sonra artan çözüğü iplerine yastık dokunmaktadır” (Aral , 2013, s. 4). Minderlerin içine uzun yıllar halı kırıkları konularak kullanılmış, 1990’lı yıllardan sonra minderlerin içine sünger konulmaya başlanmıştır. Yastıkların içine genellikle Sultan Sazlığı’ndan getirilen saz otları konulduğundan halı yastıklara **saz yastık** (Fotoğraf 4-5) da denir.

Fotoğraf 4. Saz Yastık

² Fatih ÖZÜLKÜ; Yahyalı Motif Halı firmasının sahibi, 12.07.2022 tarihinde verdiği bilgilere göre.

Fotoğraf 5. İçi sazlarla doldurulmuş Yastık

1.4. Yahyalı Minder ve Yastık Halılarının Ebat ve Kullanım Alanları: “Minder ve yastıklarının ebatları, kullanım amacına göre belirlenir” (Tütlü, 2005, s. 85). Yastıklar, somya üzerine konulacaksa yastık ebatları, somya ebatına göre de belirlenir³. Somya (sedir/karyola/kıç/çamaşır eskiten/divan) halılarının ebatları genellikle 100x200 cm’dir. Minder ebatları genellikle 70x70 cm, sandalye örtüsü 50x50 cm.dir. Niğde’nin Taşpınar ilçesinde de minder dokunur. Bu minderlerin ebatları, renk, motif ve desen özellikleri, Yahyalı yöresi minderlerine benzer. Yastıklar ise genellikle 50-60x90-100 cm’dir. Bu ebattan daha uzun yastıklara **sırık yastık** denir. Yastık; Yahyalı’ya yakın mesafedeki Niğde, Taşpınar, Kırşehir vb. illerde de dokunmaktadır. Kırşehir’in yastık dokumaları daha büyük ebatta dokunur, çözümlerinde pamuk malzeme de kullanılabilir ve renkleri Yahyalı, Taşpınar yöresinde dokunan yastıkların renklerine göre daha pasteldir. Genellikle minder ve yastıklar; 4 veya 6 tane; aynı ebatta, aynı renk ve desen özelliklerinde dokunur ve **takım** (Fotoğraf 6-7-8) denir.

Fotoğraf 6. Takım Minderler

Fotoğraf 7. Takım Yastıklar

³ Aziz ÖZÜLKÜ; Yahyalı Özülcü halı satış mağazası sahibi, 12.11.2022 tarihinde verdiği bilgilere göre.

Fotoğraf 8. Takım halinde Yer Minderleri ve Yastıklar

Geleneksel Yahyalı evleri fazla büyük olmaz, evlerin oturma odalarına soba kurulur, sobanın etrafına üzerine oturulması için dokunan minderler aralıklı şekilde odanın zeminine yerleştirilir. Minderlerin aralarına mesafe konmasının nedeni insanlar yan yana oturduğunda birbirlerinden rahatsız olmamaları içindir. Minderlerin arkasına duvara dayanacak şekilde yastıklar birbirine bitişik yerleştirilir. Odada somya varsa somya üzerine somya halısı serilir (Fotoğraf 6). Somya halısının üzerine yastıklar yerleştirilir. Somya (divan /karyola/ kış/çamaşır eskisi) halıları; halı esnafları tarafından en kaliteli halı grubu olarak kabul edilir bunun nedeni ise bu halılara sürekli oturulup kalkıldığından dolayı sürtünme olur, sürtünmeden dolayı halılar parlaklık kazanır ve halıların asıl rengi ortaya çıkar.

Fotoğraf 9. Somya Halısı

Somya halısı ve yastıklar bir arada kullanılıyorsa, bunlara da takım tabiri kullanılır. Yastıkların üzerine yaygı örtülür. Kanaviçe ya da etamin işlenmiş, ucuna dantel geçirilmiş kumaşlara yörede **yaygı** (Fotoğraf 9) denir. Kayseri şehir merkezinde çift iğne tekniğiyle işlenmiş kanaviçe yaygılar Yahyalı halı yastıklarına örtülür. Yaygılardaki işlemlerin desen ve motifleri; 1990'lı yıllarda, Yahyalı yöresindeki halılara özellikle de minder ve yastıklara da aktarılmıştır. Yaygılar üzerindeki işlemler son yıllarda makine nakışı ile yapılmaktadır. Çeyiz için yapılmış, kullanılmayıp saklanan minder ve yastıklara **sandık eskisi** tabiri kullanılır. Sandık eskisi dokumalar, kullanılmadığı için yıpranmamış, sağlam şekilde günümüze kadar gelebilmiştir.

Fotoğraf 10. Çift iğne tekniğiyle işlenmiş kanaviçe yaygı detayı

Fotoğraf 11. Halı yastıklar ve Yaygı

1.5. Yahyalı Minder ve Yastık Halılarının Tasarım Özellikleri: “Geçmişten bugüne üretilen ve günlük yaşam içerisinde kullanımı devam eden dokumaların, desen kompozisyonlarının zengin bir yapıya sahip oldukları görülür” (Konuk, 2021, s. 8). Yahyalı halıları dokuyan dokuyucular; yolluk, karyola, seccade vb. dokumalara göre minder ve yastık dokumaları, evde kullanmak ya da çeyiz için dokuduklarından daha özgür desen koyabildiklerini, içlerinden gelen renk ve motifleri; minder ve yastık dokumalara daha rahat aktarabildiklerini belirtmişlerdir. Yahyalı halılarında dokunan desenler: a-Mihraplı (tek mihraplı, çift mihraplı, iç içe mihraplı), b-Dabazlı, c-Köşe-Göbekli, d-Karpuzlu, e-Baltalı (Kaşıklı), f-Dirsekli şeklinde sınıflandırılabilir. Yahyalı’da halı tekniğinde dokunan minder ve yastıklarda bu desenlerin hepsi kullanılmaz. Genellikle köşe göbekli, baltalı desenler daha yaygın dokunur. Minder ve yastıkların ebatları büyük olmadığından motif ve desen çeşitliliği fazla değildir. Minderlerde genellikle sandık kısmı olmaz, yastıklarda sandık kısmı konulan örnekler vardır. Dokumalardaki sandık kısmı yörede evli kadınlar tarafından konulmaktadır. Bekar veya dul kadınlar dokumalarına çoğunlukla sandık kısmını koymazlar. Çitayak (Nalçalı, Sümbül), Çeşel (Akrep), Yaprak, Lale, Muska, Jandarma (Candarma), Dulavratotu, Kazankulpu, Tavukçırnağı, Kirit, Koçbaynuzu, Yıldız, Çiçek, Göz vb. motifler, minder ve yastıklarda görülür. Minder ve yastıklarda iç zeminin köşelerinde, küçük kareler veya noktalarla doldurulmuşsa bu desene **sinekli** denir. “Yıldız motifine Konya Sille yöresindeki gibi çiçek de denilmektedir” (Akan,2008, s. 6). Minderlerde yörenin geleneksel renk ve motifleri günümüze kadar varlığını sürdürmüştür. Yastıklarda ise 1990’lı yıllarda etamin ve kanaviçe işlemelerden halı minder ve yastıklara motif ve desenler aktarılmıştır. Tek bordürlü (ayaklı), göbekli desenlerle dokunmuş minder ve yastıklar, Yahyalı yöresinde yaygındır. İç zeminin merkezine tek ya da daha fazla sayıda

göbek yerleştirilir. Göbek sayısı desende birden fazlaysa göbeklerde genellikle aynı motifler kullanılır ancak renkler atlamalı şekilde uygulanabilir. Yastık dokumalarında; göbekten iç zeminin dar kenarlarına doğru **sallama veya kafa** denilen salbekler görülebilir. Yastıklarda, göbekli desenlere genellikle köşeler de dokunur. Köşelerde bitkisel motifler ve sinekli desen yaygın kullanılır.

1.5.1. Yahyalı Halı Minderleri Kataloğu

Fotoğraf No:	:12
İnceleme Tarihi	: 09.09.2021
Gözlemin Yapıldığı Yer	: Yahyalı/Merkez
Dokumanın Sahibi	: Aziz ÖZÜLKÜ
Dokuyan Kişi	: Bilinmiyor
Dokumanın Dokunduğu Tarih (Tahmini)	: 1980'lı yıllar
Dokumanın Kullanım Şekli	: Minder
Dokumanın Ebatları	: 65 x 65 cm
Dokumanın Kalitesi	: 35 x 40
Dokumanın Malzemesi	: Atkı, Çözü ve İlmelik İplikler: Yün
Dokumanın Düğüm Tekniği	: Türk Gördes (Kapalı/Çift) Düğümü
Dokumada kullanılan Genel Renkler	: Kırmızı, Lacivert, Kahverengi, Beyaz

Dokumanın Tasarım Özellikleri: İki adet minder görselde yer almaktadır. İki minder de aynı renk ve desende dokunduğundan bir tane minder analiz edilmiştir. Dokuma, kare formda dokunmuştur. Bir adet ince ayak (sedef/ince su), bir adet kalın ayak (bordür/kalın su) ve iç zeminde göbekten desen meydana gelmiştir. Sedefde sinekli motifleri tam tekrar eder. Sedeften bordüre iki sıra dokunarak güçlendirilmiş kırmızı çizgilerle geçilir. Bordürde ise çiçek, dal ve yapraklardan oluşan rapor tekrar ettirilerek deseni meydana getirir. Bordürden iç zemine siyah, kahverengi siyah çizgilerle geçilir. İç zeminin ortasında yer alan basamaklı çizgilerden oluşan göbek egemen motiftir. Göbekten sağa ve sola sallama veya kafa denilen goncağüller içten dışa doğru desene yön kazandırmıştır. Göbekten aşağı, yukarı, çapraz şekilde ismi tespit edilemeyen motifler çıkarılmıştır. Göbeğin ortasında çapraz motifi genellikle nazara karşı konur. Minder iki adet takım şeklinde dokunmuştur. Minderin içine sünger yerleştirilmiş, arka tarafına ise kumaş geçirilmiştir. Dokuma 4/1 raporla desenlendirilmiştir.

Fotoğraf No:	:13
İnceleme Tarihi	: 12.07.2022
Gözlemin Yapıldığı Yer	: Kayseri/Merkez
Dokuma Sahibi	: Ömer TUNA
Dokumayı Dokuyan Kişi	: Bilinmiyor
Dokumanın Dokunduğu Tarih (Tahmini)	: 1990'lı yıllar
Dokumanın Kullanım Şekli	: Minder
Dokumanın Ebatları	: 60x62 cm
Dokumanın Kalitesi	: 30x35
Dokumanın Malzemesi	: Atkı, Çözüğü ve İlmelik İplikler: Yün
Dokumanın Düğüm Tekniği	: Türk Gördes (Kapalı/Çift) Düğümü
Dokumada Kullanılan Genel Renkler	: Kırmızı, Kahverengi, Mor, Krem

Dokumanın Tasarım Özellikleri: Dokuma, kare formda dokunmuştur. Bir sedef ve iç zemin kullanılmıştır. Sedefte alagöz motifleri ritmik şekilde yerleştirilmiştir. Kahverengi ve krem renk çizgilerle iç zemine geçilmiştir. İç zeminde altıgen formda büyük bir göbek desene egemenlik sağlamıştır. Göbeğin ortasına, Yahyalı yöresi dokumalarının karakteristik motifi olan Çeğel yerleştirilmiştir. Göbekten sağa ve sola sallama veya kafa denilen salbekler çıkarılmıştır. Göbekteki iç zeminin dört köşesine yörede toplu denilen çiçek motifleri dokunarak desene zenginlik kazandırılmış, desende boşluk ve doluluk dengesi sağlanmıştır. Dokuma 4/1 raporla desenlendirilmiştir.

Fotoğraf No:	:14
İnceleme Tarihi	: 29.10.2022
Gözlemin Yapıldığı Yer	: Yahyalı'nın Yerköy Mahallesi
Dokuma Sahibi	: Hatice KURU
Dokumayı Dokuyan Kişi	: Hatice KURU
Dokumanın Dokunduğu Tarih (Tahmini)	: 1990'lı yıllar
Dokumanın Kullanım Şekli	: Minder
Dokumanın Ebatları	: 66 x 67 cm
Dokumanın Kalitesi	: 30 x 35
Dokumanın Malzemesi	: Atkı, Çözü ve İlmelik İplikler: Yün
Dokumanın Dügüm Tekniği	: Türk Gördes (Kapalı/Çift) Dügümü
Dokumada Kullanılan Genel Renkler	: Kırmızı, Lacivert, Yeşil, Krem, Gri.

Dokumanın Tasarım Özellikleri: Dokuma, kare formda dokunmuştur. Dokumaya iki sedef, bir bordür ve iç zemin yerleştirilmiştir. Sedeflerde aynı renkler ve motifler kullanılmıştır. Sedeflere, kırmızı ve yeşil renklerde, birbirini atlamalı şekilde takip eden püsü (kedi) izi motifleri dokunmuştur. Püsü izi motiflerinin kırmızı ve yeşil kontrast renklerde dokunması, desene hareket kazandırmıştır. Bordürde havuz motifinin içine laleler yerleştirilmiştir. Lale motiflerinin yön ve renk değiştirerek dokunması desene akıcılık kazandırmıştır. İç zeminde dilimli hatlardan oluşan göbek dokunmuştur. Göbekten köşelere doğru yaprak motifleri çıkarılarak iç zemin doldurulmuştur. Bu yaprakların altına ve üstüne çiçek motifleri dokunmuştur. Dokuma 4/1 raporla desenlendirilmiştir.

Fotoğraf No:	:15
İnceleme Tarihi	: 29.10.2022
Gözlemin Yapıldığı Yer	: Kayseri/Merkez
Dokuma Sahibi	: İlker KARŞILAR
Dokumayı Dokuyan Kişi	: Bilinmiyor
Dokumanın Dokunduğu Tarih (Tahmini)	: 1990'lı yıllar
Dokumanın Kullanım Şekli	: Minder
Dokumanın Ebatları	: 65 x 66 cm
Dokumanın Kalitesi	: 30 x 35
Dokumanın Malzemesi	: Atkı, Çözü ve İlmelik İplikler: Yün
Dokumanın Düğüm Tekniği	: Türk Gördes (Kapalı/Çift) Düğümü
Dokumada Kullanılan Genel Renkler	: Kahverengi, Kırmızı, Lacivert, Yeşil, Beyaz.

Dokumanın Tasarım Özellikleri: Dokuma, kare formda dokunmuştur. Dokumada iki sedef, bir bordür, iç zemin ve köşeler yerleştirilmiştir. Sedeflerde aynı renk ve motifler kullanılmıştır. Sedeflerde, Yahyalı yöresinin en karakteristik sedef desenlerinden gül ayak tasarımı kullanılmıştır. Kahverengi zemin üzerine kırmızı, beyaz, yeşil, lacivert renklerde güller atlamalı şekilde sedeflere dokunmuştur. Bordürde ise yarım penç motifinden iki yana çıkan yaprak motifleri tekrar yarım penç motifi ile birleşen rapaorlardan oluşmaktadır. Koyu renklerle dokunan dokumada, bordür zemininin beyaz renk olması, desene ferahlık hissi katmıştır. İç zeminde göbek ve köşeler göze çarpar. Köşeler, basamaklı çizgilerle ve çengellerle (meyandırırlarla) iç zeminden ayrılır. Köşelere işkembe denilen küçük kareler yerleştirilmiştir. Göbekden iç zemine doğru yörede muska adı verilen çizgiler desene zenginlik kazandırmış aynı zamanda boşlukları doldurmuştur. Dokuma 4/1 raporla desenlendirilmiştir.

Fotoğraf No:	:16
İnceleme Tarihi	: 30.05.2022
Gözlemin Yapıldığı Yer	: Yahyalı Derebağ Mah.
Dokuma Sahibi	: Emine GÜL
Dokumayı Dokuyan Kişi	: Emine GÜL
Dokumanın Dokunduğu Tarih (Tahmini)	: 1994
Dokumanın Kullanım Şekli	: Minder
Dokumanın Ebatları	: 65 x 60 cm
Dokumanın Kalitesi	: 35 x 40
Dokumanın Malzemesi	: Atkı, Çözü ve İlmelik İplikler: Yün
Dokumanın Dügüm Tekniği	: Türk Gördes (Kapalı/Çift) Dügümü
Dokumada Kullanılan Genel Renkler	:Kırmızı, Lacivert, Yeşil, Beyaz, Sarı, Gri, Siyah.

Dokumanın Tasarım Özellikleri: Dokuma kare formda; iki sedef, bir bordür, iç zeminde dört köşe ve göbek bölümlerinden oluşur. Sedefler aynı renk ve motiflerle dokunmuştur. Siyah zemin üzerine kırmızı ve beyaz noktalardan oluşan alagöz motifleri, sedeflerde tekrarlamaktadır. Bordürde gri zemin üzerine, Yahyalı yöresinin karakteristik deseni olan camili ayak veya köy modeli dokunmuştur. “Tek boyutlu ve perspektif kaygısı güdülmeden tasvir edilen cami ve yanındaki ek mekanlar, üçgen forma sahip giriş kapısı bulunan, çit şeklindeki duvarla çevrelenmiş geniş bir avlu içinde görülmektedirler. Dışardan bakıldığında kare bir planına sahip caminin üzeri iki yana eğimli kırma çatıyla örtülüdür” (Çağlıtütüncügil, 1999, s. 89). Caminin üç giriş kapısı vardır. Kapılar dikdörtgen formdadır. Üç kapının üzerinde, aynı hizada üç tane kareye yakın formda pencere bulunur. Minareler, caminin iki yanına simetrik bir biçimde camiye bitişik şekilde, silindirik gövdeli, tek şerefeli, üçgen biçiminde külahlı ve minareye giriş kapıları dikdörtgen formda tasvir edilmiştir. Cami ve minarelere bitişik, dikdörtgen formda, kapıları bulunan, silindirik gövdeli ve külahlı, ne tür bir işleve yaradıkları belirsiz ikişer küçük kulecik kompozisyonda görülmektedir. Küçük kuleciklere bitişik tasvir edilmiş türbe olması muhtemel yapıların ise, yüksekçe bir kare kaide üzerinde yükselen kare planlı ve kubbeli bir görünümü vardır. Avluda; yörede yetiştiği için muhtemelen kavak ve çam ağaçları olduğu düşünülen ağaçlar görülmektedir. İç zeminde ana renkler;

kırmızı, sarı, mavi bir arada kullanılmıştır. Sarı renkteki sekizgen, iç zemini dolduracak şekilde yerleştirilmiş, sekizgenin dışında kalan boşluklar ise köşeye dönüşmüştür. Köşelere beyaz noktalardan çapraz hatlarda yörede sinekli denilen noktalar yerleştirilmiştir. Sarı renk sekizgenin, göbeğe bakan iç tarafında kertik ya da bıçkı dişi adı verilen üçgenler desene yön ve hareket kazandırmıştır. Üçgenlerin ucunda beyaz renk noktalar, köşedeki beyaz noktalarla bağlantı oluşturmaktadır. İç zeminde göbeğin tam ortasındaki çeşel motifinin Yahyalı halılarında bu şekilde kullanılması yaygındır. Göbeğin aşağı ve yukarısında ikişer tane bulunan çiçek motifleri ise göbeğe zenginlik kazandırmıştır. Göbeğin sağında ve solunda sallama ya da kafa tabir edilen çiçekler vardır. Dokuma 4/1 raporla desenlendirilmiştir.

Fotoğraf No:	:17
İnceleme Tarihi	: 10.09.2021
Gözlemin Yapıldığı Yer	: Yahyalı/Kirazlı
Dokuma Sahibi	: Ümmügülsüm TEKE
Dokumayı Dokuyan Kişi	: Ümmügülsüm TEKE
Dokumanın Dokunduğu Tarih (Tahmini)	: 1995
Dokumanın Kullanım Şekli	: Minder
Dokumanın Ebatları	: 65 x 65 cm
Dokumanın Kalitesi	: 35 x 40
Dokumanın Malzemesi	: Atkı, Çözü ve İlmelik İplikler: Yün
Dokumanın Düğüm Tekniği	: Türk Gördes (Kapalı/Çift) Düğümü
Dokumada Kullanılan Genel Renkler	: Kırmızı, Lacivert, Kahverengi, Yeşil, Beyaz, Sarı, Siyah.

Dokumanın Tasarım Özellikleri: Dokuma kare formda dokunmuştur. Dokumada iki adet sedef, bir adet bordür, iç zeminde göbek ve köşeler, desenin yüzey bölümlerini oluşturur. İki sedef birbirinden farklıdır. Dış sedefte lacivert zemin üzerine sarı, kırmızı, beyaz renklerin atlamalı kullanıldığı püsü izi (kedi izi) motifi kullanılmıştır. Bordürde kahverengi zemin rengi şeklinde kullanılmıştır. Bordürde kirkit, tavuk cırnağı (tırnağı), göz motifleri örüntü oluşturarak dokunmuştur. İç sedefte siyah renk zeminin üzerine beyaz renk zincir motifi dokunmuştur. İç zeminde köşe ve göbek düzenlemesi mevcuttur. Köşeler 4/1 daire formundadır. Köşelerin içindeki dolgu motiflerinin isimleri

belirlenememiştir. Köşelerden göbeğe doğru dal ve goncagül motifleri uzatılmıştır. Göbek basamaklı eşkenar dörtgen formundadır. Her basamaktan tarak motifleri uzatılmıştır. Basamaklı eşkenar dörtgenin içinde altıgen şekil vardır, altıgenin aşağı ve yukarı bakan köşelerine goncagül motifleri yerleştirilmiştir. Altıgenin tam ortasında, baklava dilimi biçiminde göz motifi merkezi belirlemektedir. Göz motifinin köşelerinden oklar çıkarılmış, okların sağ ve sol köşeleri goncagül motifleriyle bitirilmiştir. Goncagüllerin altında ve üstünde stilize insan figürleri yer almaktadır. Merkezdeki göz motifinden yukarı ve aşağı uzatılan oklar, goncagül motifleriyle sonlandırılmıştır. Oklardan sağa ve sola simetrik muska motifleri desene zenginlik kazandırmıştır.

Fotoğraf No:	:18
İnceleme Tarihi	: 30.05.2022
Gözlemin Yapıldığı Yer	: Yahyalı Derebağ Mah.
Dokuma Sahibi	: Fatma BİRİNCİ
Dokumayı Dokuyan Kişi	: Fatma BİRİNCİ
Dokumanın Dokunduğu Tarih (Tahmini)	: 1990
Dokumanın Kullanım Şekli	: Minder
Dokumanın Ebatları	: 64 x 65 cm
Dokumanın Kalitesi	: 35 x 40
Dokumanın Malzemesi	: Atkı, Çözü ve İlmelik İplikler: Yün
Dokumanın Düğüm Tekniği	: Türk Gördes (Kapalı/Çift) Düğümü
Dokumada Kullanılan Genel Renkler	: Kırmızı, Siyah, Mavi, Yeşil, Beyaz, Sarı

Dokumanın Tasarım Özellikleri: Dokuma kare formda dokunmuştur. Minderin yüzey bölünmesi, iki sedef, bir bordür ve iç zeminden meydana gelmiştir. İki sedefte, alagöz motifleri tekrar ederek deseni oluşturur. Bordürde kazan kulpundan (Fotoğraf 19) esinlenerek ortaya çıkan kazan kulpu motifinin içinde lale motifinden bir kesit, üç çiçek ve yanlara açılan yapraklardan bir kesit yön değiştirerek atlamalı devam eder. İç zeminde üç yapraktan oluşan köşeler ve baltalı veya kaşık modeli görülür. Baltalı (kaşık) modeline, göbekten çıkan şekiller baltayı andırıldığı için bu isim verilmiştir. Son yıllarda baltalı modele talep artmıştır. Baltalı modelin ortasında akrep motifi yer alır. Akrep motifinin etrafında kırmızı renk eşkenar dörtgen bulunur. Eşkenar dörtgenin sağ ve sol köşeleri kurtağzı motifleriyle sonlandırılmıştır. Kurtağzı motiflerinin altında ve üstünde eşkenar

dörtgenden çıkan kollar baltaya veya kaşığa benzediği çin desene bu isim verilmiştir. Baltaların çıkış yerine çiçek motifleri serpiştirilmiştir. Dokuma 4/1 raporla desenlendirilmiştir.

Fotoğraf 19. İplik boyanan bakır kazanın kulpu

1.5.2. Yahyalı Halı Yastıklarının Kataloğu

Fotoğraf No	: 20
İnceleme Tarihi	: 29.10.2022
Gözlemin Yapıldığı Yer	: Yahyalı Merkez
Dokuma Sahibi	: Fatih ÖZÜLKÜ
Dokumayı Dokuyan Kişi	: Bilinmiyor
Dokumanın Dokunduğu Tarih (Tahmini)	: 1990
Dokumanın Kullanım Şekli	: Yastık
Dokumanın Ebatları	: 61 x 90 cm
Dokumanın Kalitesi	: 35 x 40
Dokumanın Malzemesi	: Atkı, Çözü ve İlmelik İplikler: Yün
Dokumanın Dügüm Tekniği	: Türk Gördes (Kapalı/Çift) Dügümü
Dokumada Kullanılan Genel Renkler	: Kırmızı, Siyah, Mavi, Yeşil, Kahverengi, Beyaz, Gri

Dokumanın Tasarım Özellikleri: Dokuma dikdörtgen formda dokunmuştur.

Dokumanın tasarımında bir bordür, iki sandık, dört köşe ve göbek kullanılmıştır. Bordürde, havuz (merdiven) şeması içine muska (armut) motifleri yerleştirilmiştir. Sandıklar aynı renk ve motiflerle dokunmuştur. Sandıkta çiçek, dal ve yaprak motifleri kullanılmıştır. İç zeminde köşeler basamaklı hatlarla oluşturulmuştur. Köşelerde işkembe denilen küçük kareler, mavi zemin üzerine beyaz noktalarla doldurulmuştur. Köşelerden göbeğe doğru goncagül motifleri uzanır. Göbekte dilimli hatlar kullanılmıştır. Göbeğin ortasına baklava dilimi yerleştirilmiştir. Baklava diliminin içine iki adet gül ve iki adet yaprak motifleri yerleştirilmiştir. Baklava dilimlerinden dallar ve çiçekler çıkarılarak göbeğin içi doldurulmuştur. Göbeğin sağ ve sol taraflarında mihrabı andıran kenarlarından goncagül motifleri çıkarılmıştır.

Fotoğraf No	: 21
İnceleme Tarihi	: 29.10.2022
Gözlemin Yapıldığı Yer	: Yahyalı Merkez
Dokuma Sahibi	: Fatih ÖZÜLKÜ
Dokumayı Dokuyan Kişi	: Bilinmiyor
Dokumanın Dokunduğu Tarih (Tahmini)	: 1990
Dokumanın Kullanım Şekli	: Yastık
Dokumanın Ebatları	: 60 x 90 cm
Dokumanın Kalitesi	: 35 x 40
Dokumanın Malzemesi	: Atkı, Çözgü ve İlmelik İplikler: Yün
Dokumanın Düğüm Tekniği	: Türk Gördes (Kapalı/Çift) Düğümü
Dokumada Kullanılan Genel Renkler	: Kırmızı, Siyah, Mavi, Yeşil, Kahverengi, Beyaz, Gri

Dokumanın Tasarım Özellikleri: Dokuma, dikdörtgen formda dokunmuştur. Halının tasarımında bir sedef, iki sandık, dört köşe ve göbek bölümleri kullanılmıştır. Sedefte gül ayak deseni yön ve renk değiştirilerek kullanılmış böylece desene hareket kazandırılmıştır. Sandıklar aynı renk ve motiflerle dokunmuştur. Sandıkların ortasına insan motifi, insanların göbek kısmına baklava dilimi şemasında göz motifleri dokunmuştur. İnsan motiflerinin iki yanından dallar çıkarılmış, dallara artı şeklinde göz motifleri eklenmiş, dalların ucu çiçek motifleriyle bitirilmiştir. Sandıkların sedeflere yakın kenarlarına boşlukta duranı kavis yaparak iç zemine doğru yönü olan dallar çıkarılmış, bu dallar da çiçek motifleriyle tamamlanmıştır. İç zeminde köşeler basamaklı hatlarla oluşturulmuştur. Köşelerde ve göbekte, etamin ve kanaviçe işlemelerden motifler

aktarılmıştır. Köşelerde kırkit dışı tabir edilen yaprak ve çiçek motifleri kullanılmıştır. Göbeğe ise çiçek, yaprak, goncagül, tomurcuk motifleri asimetrik şekilde yerleştirilmiştir.

Fotoğraf No	: 22
İnceleme Tarihi	: 16.03.2021
Gözlemin Yapıldığı Yer	: Yahyalı Yerköy Mah.
Dokuma Sahibi	: Halime AKI
Dokumayı Dokuyan Kişi	: Hatice KURU
Dokumanın Dokunduğu Tarih (Tahmini)	: 1975
Dokumanın Kullanım Şekli	: Yastık
Dokumanın Ebatları	: 60 x 90 cm
Dokumanın Kalitesi	: 45 x 50
Dokumanın Malzemesi	: Atkı, Çözü ve İlmelik İplikler: Yün
Dokumanın Düğüm Tekniği	: Türk Gördes (Kapalı/Çift) Düğümü
Dokumada Kullanılan Genel Renkler	: Kırmızı, Siyah, Lacivert, Yeşil, Kahverengi, Beyaz, Sarı

Dokumanın Tasarım Özellikleri: Dokuma, dikdörtgen formda dokunmuştur. Tasarımda bir sedef, bir bordür, dört köşe ve göbek bölümleri yer alır. Dokumanın etlik kısmı; siyah, beyaz çizgilerle oluşturulmuştur. Dokumanın dar kenarında yer alan bordürde; çiçek, dal, yaprak, göz ve goncagül motiflerinden rapor tekrar etmektedir. Dokumanın uzun kenarındaki bordürde ise dar kenardaki motiflerden oluşan rapaora sadece göz motiflerinin yerine nazara karlı kullanılan üç kollu artı motifi eklenmiştir. Zincir motiflerinden ince bir sedef ile iç zemine geçilmektedir. İç zeminde basamaklı hatlarla köşeler oluşturulmuştur. Köşelerde asimetrik gül, dal ve yaprak motifleri görülmektedir. 12 dilimden meydana gelen göbek, iç zeminin merkezinde yer almaktadır. Göbeğin sağ ve sol taraflarından sallama yada kafa adı verilen salbekler çıkarılmıştır. Göbeğin içi çiçek, dal, yaprak ve goncagül motifleriye doldurulmuştur.

Fotoğraf No	: 23
İnceleme Tarihi	: 10.12.2022
Gözlemin Yapıldığı Yer	: Yahyalı Derebağ Mah.
Dokuma Sahibi	: Rıfat TÜRK
Dokumayı Dokuyan Kişi	: Fatma TÜRK
Dokumanın Dokunduğu Tarih (Tahmini)	: 1960
Dokumanın Kullanım Şekli	: Yastık
Dokumanın Ebatları	: 60 x 90 cm
Dokumanın Kalitesi	: 45 x 60
Dokumanın Malzemesi	: Atkı, Çözü ve İlmelik İplikler: Yün
Dokumanın Dügüm Tekniğı	: Türk Gördes (Kapalı/Çift) Dügümü
Dokumada Kullanılan Genel Renkler	: Bordo (elmai), Lacivert, Gri, Haki, Kahverengi, Krem

Dokumanın Tasarım Özellikleri: Halı, dikdörtgen formda dokunmuştur. Bir sedef, iki sandık, dört köşe ve göbekten meydana gelen yüzey bölümleri vardır. Sedefte gül ayak deseni kullanılmıştır. Gül ayak desenindeki çiçekler renk ve yön değiştirerek desene akıcılık ve hareket kazandırmıştır. Sedeften sandık ve iç zemine geçişlerde ince su kullanılmıştır. İnce su bölümü, çiçek ve çarpı motifleriyle doldurulmuştur. İnce su; sandıkları ve iç zemini dikdörtgen formda çerçevelemektedir. Sandıklarda sedefteki gibi gül ayak motifleri kullanılmıştır. İç zemine yerleştirilen altıgen, köşelerde dik üçgen formu oluşturmuştur. Köşedeki üçgenler, motifsiz, lacivert renkte dokunmuştur. İç zeminde göbek ve göbeklerden sağa ve sola uzanan sallamalar vardır. Göbeğin içine sağa ve sola bakan iki tane yapraklı lale dokunmuştur. Salbeklerde karniyarık motifleri kullanılmıştır. Göbek ve köşeler arasında kalan zeminde kullanılan bordo rengine yörede elmai rengi (elma rengi) denir, Yahyalı halılarında bu renk karakteristiktir.

Fotoğraf No	: 24
İnceleme Tarihi	: 30.10.2022
Gözlemin Yapıldığı Yer	: Yahyalı Merkez
Dokuma Sahibi	: Fatih ÖZÜLKÜ
Dokumayı Dokuyan Kişi	: Bilinmiyor
Dokumanın Dokunduğu Tarih (Tahmini)	: 1990
Dokumanın Kullanım Şekli	: Yastık
Dokumanın Ebatları	: 60 x 90 cm
Dokumanın Kalitesi	: 35 x 40
Dokumanın Malzemesi	: Atkı, Çözü ve İlmelik İplikler: Yün
Dokumanın Dügüm Tekniği	: Türk Gördes (Kapalı/Çift) Dügümü
Dokumada Kullanılan Genel Renkler	: Kırmızı, Lacivert, Kahverengi, Beyaz, Yeşil

Dokumanın Tasarım Özellikleri: Dokuma, dikdörtgen formda, bir sedef, dört köşe ve iki göbek bölümlerinden oluşmaktadır. Sedeflerde çiçek ve yaprak motifleri tekrarlanarak kullanılmıştır. Köşelere, göbeğe doğru yönü olan lale motifleri yerleştirilmiştir. Lalelerden yine aynı yönde çıkan tarak motifleri göze çarpar. İç zemine yerleştirilen iki göbek simetriktir. Göbekte çiçek ve yaprak motifleri kullanılmıştır. Göbekte kullanılan beyaz renk dikkatleri üzerine çekmektedir. İki göbek arasına sedeflere dayalı şekilde çadır motifleri yerleştirilmiştir. Çadır motiflerinin sağ ve solundan çıkarılan çizgiler köşelerle birleştirilmiştir. Çadır motiflerinin içine çiçek motifleri yerleştirilmiştir. Göbeklerin sağından ve solundan lale motifleri dalıyla birlikte köşeler arasında kalan boşluğa uzatılmıştır. Bu şekilde tasarımda boş alanlarla dolu alanların dengesi sağlanmıştır.

Fotoğraf No	: 25
İnceleme Tarihi	: 13.09.2021
Gözlemin Yapıldığı Yer	: Kayseri Merkez
Dokuma Sahibi	: Namık YALÇIN
Dokumayı Dokuyan Kişi	: Bilinmiyor
Dokumanın Dokunduğu Tarih (Tahmini)	: 1985
Dokumanın Kullanım Şekli	: Yastık
Dokumanın Ebatları	: 60 x 90 cm
Dokumanın Kalitesi	: 35 x 40
Dokumanın Malzemesi	: Atkı, Çözü ve İlmelik İplikler: Yün
Dokumanın Düğüm Tekniği	: Türk Gördes (Kapalı/Çift) Düğümü
Dokumada Kullanılan Genel Renkler	: Kırmızı, Sarı, Kahverengi, Beyaz, Lacivert

Dokumanın Tasarım Özellikleri: Dokuma dikdörtgen formda dokunmuştur. Tasarımda bir sedef, dört köşe ve göbek bölümleri yer alır. Sedeflerde, gülayak motifleri yön ve renk değiştirerek kullanılmıştır. İç zemine, yörede dabaz denilen içi zigzak çizgilerle doldurulmuş altıgen çerçeve yerleştirilmiştir. Altıgen dabaz şemasının kenarlarında kalan boşluklar, köşeleri oluşturmuştur. Köşelere çitayak (sümbül/nalçalı) motifleri iç zemine doğru döndürülerek dokunmuştur. Dabazın içine köşeleri basamaklı hatlardan oluşan altıgen şeklinde göbek yerleştirilmiştir. Göbeğin basamaklarından göbekten dış tarafa doğru muska motifleri uzatılmıştır. Göbeğin ortasına çeğel (akrep) motifi yerleştirilmiştir.

Fotoğraf No	: 26
Gözlemin Yapıldığı Yer	: Kayseri Merkez
Dokuma Sahibi	: Namık YALÇIN
Dokumayı Dokuyan Kişi	: Bilinmiyor
Dokumanın Dokunduğu Tarih (Tahmini)	: 1985
Dokumanın Kullanım Şekli	: Yastık
Dokumanın Ebatları	: 60 x 90 cm
Dokumanın Kalitesi	: 35 x 40
Dokumanın Malzemesi	: Atkı, Çözü ve İlmelik İplikler: Yün
Dokumanın Düğüm Tekniği	: Türk Gördes (Kapalı/Çift) Düğümü
Dokumada Kullanılan Genel Renkler	: Kırmızı, Sarı, Kahverengi, Beyaz, Lacivert

Dokumanın Tasarım Özellikleri: Halı, dikdörtgen formda dokunmuştur. Tasarımda; bir sedef, iki sandık, dört köşe ve göbekten oluşan yüzey bölümleri yer alır. Sedeflerde muska motifleri tam tekrar etmektedir. Sandıklarda çiçek ve yapraklar simetrik yerleştirilmiştir. Köşeler, kıvrım veya çengel motifleriyle oluşturulmuştur. Köşelere çiçek ve yaprak motifleri yerleştirilmiştir. İç zemine, yörede baltalı (kaşıklı) denilen göbek düzenlemesi yerleştirilmiştir. Göbeğin ortasına akrep motifi yerleştirilmiştir.

2. Minder ve Yastıkların Halk Kültüründeki Yeri: Yahyalı yöresinde minder ve yastıklar günümüzden 15-20 yıl öncesine kadar yaygın şekilde günlük hayatta kullanılmıştır. İlçede, piyasadan talep gördüğü için 1980-1985 yılları arasında çok fazla minder ve yastık dokunmuştur.

Yörede dokuma yapacak kadınlar, dokumaya başlamadan önce ellerine kına yakar. Dokuma sırasında çözgü iplerine düğüm atılırken, çözgü ipleri tırnak kenarındaki etleri (muzlayı) kaldırır. Dokuyucu tırnak kenarlarındaki etleri kalınlaştırmak için kına yakar. Yörede, kınanın yaraları iyileştirdiğine de inanılır. “Kadınlar arasında, Fatma Ana’nın kınasız durmadığı ve kınalı elle iş görmenin sevap olduğu gibi bir inanış da vardır” (Genç ve Solak, 2020, s. 83). Kayseri’nin Bünyan ilçesinde dokuma yapacak

kadınlar tırnak ve parmak etlerinin arasını ateşte erittikleri karasakızı damlatarak doldururlar. Karasakız ile doldurulan tırnak aralarına çözümleri zarar vermemektedir. Yahyalı yöresinde, karasakız uygulamasına dokuyucu kadınlar arasında rastlanmamıştır.

Misafirler gelince minderlere oturtulur, bu uygulama misafire verilen değeri gösterir. Misafir olmadığı zaman kadınlar halılara veya battaniyenin üzerine oturur, erkekler mindere oturur. Erkekler olmadığı zaman minderlere kadınlar oturur. Yatılı misafir gelirse minder ve yastıklar odanın bir köşesine toplanır; yatak ve yorganlar serilir. Sabah yatak ve yorganlar kaldırılıp, yeniden minderler ve yastıklar odaya yerleştirilir.

Yahyalı yöresi minder ve yastıklarına çok benzer şekilde minder ve yastık dokunan Niğde'nin Çamardı ilçesinin Beyazkışlakçı köyünde gelin kınasında, kına yakılmadan önce halı dokuma yastık hazırlanır. Ailenin büyüklerinden biri yastığı dualarla 3 kere sağa, 3 kere sola vurarak gelinin önüne koyar. Gelin, yastığa oturmadan önce, gelinin küçük yeğeni veya kardeşi yastığa oturur ve erkek tarafından bahşiş ister, bahşişini alan kişi kalkar ve yastığa gelin oturur. Gelinin başı ağıtlar eşliğinde ovulur. Gelinin eline kına yakılır ve yastıktan kaldırılır, Yahyalı yöresinde de nadiren de olsa bu geleneğe rastlanır.

Yörede çeyiz için takım halinde yastık ve minder dokunur. Çeyizde genellikle yorgan, yastık, minder, yatak, kilim, tek halı, çift halı, sandık, bakır eşyalar vb. olur. Gelinin çeyizde 4 ya da 6 tane minder ve yastık olursa, o gelin için erkek tarafı "zengin yerden kız aldık, zengin yerden gelin aldık" der. 1950'li yıllarda kağıt, at arabası ile çeyiz almaya gidilmiştir. Daha sonraki yıllarda ise traktör römorkları, kamyon gibi araçlarla kız evine çeyiz almaya gidilmiştir. Çeyizler erkek tarafının getirdiği araca taşınır, araca getirilen yastıklar, minderler üst üste konur (kaykılır). Araca yerleştirilen minder, yastık ve halılar; etraftaki insanların görebileceği şekilde sergilenir ve bu eşyalar kaymasın, düşmesin, uçmasın diye ipe bağlanır. Çeyizlerin yerleştirildiği araçla; köy, mahalle gezilir, çeyiz insanlara gösterilir. Araçta halı, minder, yastık dokuma varsa yöre halkı çeyize iltifatlar yağdırır. Gelini ve annesini becerikli ve zengin olarak yâd eder. Araç erkek evine gelince, şoför bahşiş ister, bahşiş alınca çeyizin bağlandığı ipleri çözer.

Yahyalı'da duvak açma geleneği vardır. Düğünler genellikle pazar günü yapılır. Pazartesi günü gelin olan kadının annesi hariç varsa kız kardeşleri, teyzeleri, halaları vb. gelin evine gider. Gelin genellikle kayınvalidesiyle aynı evde yaşar, erkek evinde yakın akrabaları, komşuları, duvak açma merasimine davet edilir. Bu merasimde erkekler olmaz. Merasime katılacak kişilerin toplandığı odanın ortasına yastık kibleye doğru konur. Geline, kıyafetleri giydirilir, gelinliğinin parçası olan beyaz duvağı başına örtülür ve misafirlerin toplandığı odaya getirilip kibleye doğru konulan yastığın önüne oturtulur. Gelinin yakın akrabalarından biri gelinin sağ omzundan tutup gelini üç defa yastığa başını koyup kaldırır yani secde ettirir. Gelinin omzundan tutan yakını eline oklava alır, oklava ile gelinin sağ omzuna vurur "kayın babanın sözünden çıkma" der; gelinin sol omzuna vurur "kayın validenin sözünden çıkma" der, tekrar sağ omzuna vurur "eşinin sözünden çıkma" der, tekrar sol omzuna vurur "kayınbabandan, kayınvalidenden, eşinden izinsiz evden çıkma" diye nasihat eder ve oklava ile gelinin başındaki duvağı çeker alır, böylece duvak açma merasimi sona erer. Gelinin çeyizinde getirdiği sandıktan bu merasim için hazırlanan çerez, şeker, şeker sucuğu vb. yiyecekler tepsiye konur, misafirlere ikram edilir.

Yahyalı yöresinde halılar ziynet eşyası gibidir, yöre halkı her zaman bu halıları satabilir ve paraya çevirebilir. Evlenen çiftlerde genelde düğün yapmak için borca girmişlerse, ya da ev araba, arazi vb. satın alacaklarsa çeyizdeki minder ve yastıklar satılır.

Yahyalı yöresinde uzun yıllar halı dokumacılığı yöre halkının temel geçim kaynakları arasında olmuştur. Yörede kadınlar tarafından dokunan halılar, ev halkının yakınlarındaki erkekler tarafından satılmıştır. 1980-1990'lı yıllarda, erkekler dokumaları omzuna atarak Kayseri'ye gelir ve halıları satmaya çalışırken sonraları halı esnafı ve antikacılara satılmaya başlanmıştır.

Dokuma yapan kız çocukları evlendirildiğinde, evde dokuma yapan olmayacağı için aileler bu gelirden mahrum kalmak istememiştir. Evlerinde dokuma yapan kızlarını evlendirmeyen ailelere de yörede rastlanmaktadır. 1980'li yıllarda güzel halı dokuyan kızlara daha çok düğün gelirken, 2000'li yıllarda halı dokumanın zorluğundan dolayı, evlerinde dokuma yapılan ailelere kız verilmemeye başlanmıştır, kızları dokuma bilse bile erkek evine kızımız dokuma bilmez denilmiştir. Yahyalı yöresinde evlilik çağına gelmiş kadınlar halı dokumaktan kurtulmak için, halı dokunmayan uzak yörelere gelin gitmiştir. Bilmedikleri kişilerle evlenen bu kadınların çoğunun evlilikleri yürümemiş ve boşanarak tekrar baba evine dönmüşlerdir. Yahyalı yöresine tayini çıkan erkek memur kazancı iyi olduğu için eşlerinin halı dokumasını öğrenmelerini sağlamıştır. Yahyalı'ya dışardan gelen kadınlarda aile bütçesine destek olmak için halı dokumayı öğrenmiştir.

İlçede, minderlerin içine halı kırığı veya yün konur. Yahyalı yöresinde tezgâhların altına, tezgâhın enine göre ayarlanmış **hakır** denilen ahşap kutular yerleştirilir. Halı dokunurken düğümlerin uçları kesildiğinde kırıntı adı verilen düğüm uçları hakırlarda birikir ve sonra minderlerin içine konur. Minderlere sonraki yıllarda pamuk ve sünger de konmuştur. Minderlerin arka yüzü kumaş, telis ya da kilim olabilir. Yastıkların içerisine genellikle sultan sazlığından getirilen sazlar (berdiler) konur. Yastıkların içine sazların (berdilerin) kalıp gibi, sert yerleştirilmesi için semer ustalarından destek alınır. Semer ustası yastığa göre telis kumaşı keser, sazları (berdileri) yerleştirir. Semer ustasının hazırladığı saz dolu telislerin bir tarafına yöre halkı dokuduğu yastığı, diğer tarafa genelde kumaş diker. Kayseri ve çevresinde semer ustalarının talep görmemesiyle iş yerlerini kapatmaya başlamalarının da etkisiyle yastıklara, 1995-2000'li yıllardan sonra sünger konulmaya başlanmıştır. Sünger minderlere de konmaktadır. Sünger yörede zenginlik göstergesidir. Durumu iyi olanalar sünger satın alabilir. Son yıllarda ise; yastıkların içindeki sazlardan odanın içine kırıntı döküldüğü için saz dolu yastıklar zamanla evlerden uzaklaştırılmıştır.

Halk arasında **altındaki minderi çekmek** tabiri yaygın kullanılır. Senin kurulu bir düzenin vardı, oturacağın yerin belliydi, yaşam konforun vardı, "biri geldi ve senin altından minderini çaktı, senin düzenini alt üst etti" anlamında kullanılır.

Minderlerin ve yastıkların halı dokuma kısımları sökülerek tek parça halinde halı esnafı ve antikacılar tarafından satılmaktadır. Minder ve yastıklara talep oldukça fazladır. Genellikle çeyiz ve evin ihtiyacını karşılamak için yapılan bu dokumalarda, Yahyalı yöresinin motif, desen, renk vb. geleneksel özelliklerini görmek mümkündür. Minder ve yastık dokumalar kırkyama (patcwork) kırılentlerde kullanılmaktadır. Arabaların koltuklarına örtü, yere paspas vb. şekilde kullanılması son yıllarda moda olmuştur.

Sonuç

"İnsan, ayırıt edici vasfı düşünebilme yeteneğiyle diğer var olanlar alanından kendi tinsellik alanına geliştiği anda, doğa ve ötesi bir varlık olarak nitel farkını tüm evrene hissettirir" (Genç ve Tezcan, 2015, s. 138). Yahyalı halıları dokuyucuları da ürettikleri halılarda düşünebilme yetenekleri sayesinde yörenin özgün dokumalarını ortaya koymuşlardır. Selçuklu halılarının motif, renk, dokuma teknikleri vb. özelliklerini sürdürebilen Yahyalı halılarında, "Osmanlı devrinde de diğer yöresel halıları da olduğu gibi her yüzyılın kompozisyon düzenlemeleri, motifleri, kullanılan malzemeleri kendi

içerisinde bir gelişim gösterir. Yörenin kimliğini oluşturan temel yapı korunarak dönemin sanat anlayışı ile yeni tasarımlar yapılmıştır” (Genç ve Tezcan, 2015, s. 150).

Yahyalı yöresinde köklü bir geçmişe sahip minder ve yastık dokumalar, genellikle ev halkının temel ihtiyaçları için dokunmuş ve eskiyene kadar kullanıldığından ilk örneklerine ulaşılamamıştır. 1995-2000’li yıllara kadar yörede, elde eğrilen ipler, doğal boyama yöntemleriyle boyanmış ve dokumalarda bu ipler kullanılmıştır. Zahmetli olmasından dolayı bu iplerin yerine fabrikasyon ipler, dokumalarda kullanılmaya başlanınca, Yahyalı yöresinin geleneksel dokumalarında görülen koyu ve parkal renkler yerine mat ve açık tonlara bırakmıştır. Yörenin geleneksel motif ve desenlerinin yerine halı esnafını istediği motif, desen ve renklere yönelmiştir. Kaneviçe ve etamin işlemlerde kullanılan motif ve desenler minder ve yastıklarda da dokunmaya başlanmıştır. İlçede, halı dokumacılığı gün geçtikçe azalmış, halı kırpıntıları birikmeyince minderlerin içine pamuk, sonraları sünger konmaya başlanmıştır. Yastıklarda kullanılan sazların (berdilerin) toz ve kırıntılarını temizlemekten yorulan yöre halkı yastıkları ya başkalarına vermiş ya da yakmıştır. Semer ustalarının iş yerlerini kapatmak zorunda kalmalarıyla yastıkların içine konacak sazları hazırlayanlar nerdeyse kalmadığı için yastıklara da sünger konmaya başlanmıştır. Yörede minder ve yastıklara sünger satın alıp sünger koyabilenler, 1985’li yıllarda zengin sayılmıştır. Çeyizlerinde minder ve yastık dokuması olan gelinlere de zengin yerin kızı yaftası takılmıştır.

Yahyalı’da madencilik sektörünün gelişmesi, doğa turizminin artması, tarım sektörünün gelişmesi, okur-yazar oranının artması, yurt içi ve yurt dışı göçlerin başlaması, el dokumalarının önceki yıllardaki gibi kazandırmaması, makine halıları sektörünün gelişmesi vb. nedenlerle yöre halkı dokumacılık sanatını her geçen gün bırakmıştır. Günümüzde minder ve yastıklar neredeyse dokunmamaktadır.

Sahip çıkılmayan minder ve yastıklar ahırlara, bodrumlara atılmış, bu dokumaları ya güve yemiş veya küflenmiştir. 1997 yılından sonra çeyizlere makine halılarından yastıklar konulmaya başlanmış, mobilyaların yaygınlaşmasıyla birlikte minder ve yastıklara ihtiyaç kalmadığından minder ve yastık kullanma geleneği de neredeyse ortadan kalkmıştır.

Son yıllarda halı tüccarları ve antikacıların, mahalle mahalle dolaşarak geleneksel dokumaları makine halıları ile değiştirmek ya da parasıyla satın almak suretiyle toplamaları ve çoğunu yurtdışındaki koleksiyonerlere satmalarından dolayı yörede geleneksel özelliklere sahip minder ve yastıkların örnekleri azalmıştır. “İlçede hatta Kayseri’de, dokuma müzesinin bulunmayışı, bu zengin sanat alanına ait örneklerin korunmasını ve gelecek nesillere ulaştırılmasını güçleştirmektedir” (Çetin, 2011, s. 62). Minder ve yastıklar sökülerek halı kısmı yıkama, saçak vb. işlemlerden geçirilerek satılmaktadır. Bu dokumalar minder ve yastık olarak değil de yolluk, örtü, paspas vb. şekilde kullanılmaktadır. Minderlere ve yastıklara ihtiyaç azaldığından, bu ürünler çeyiz geleneğinde artık yer almamaktadır. Minder yerine 30x30-40x40 ebatlarında sandalye örtüleri dokunmaktadır.

Yahyalı minder ve yastıklarının yaşatılması ve gelecek nesillere aktarılması son derece önemlidir, bunun için Yahyalı ilçe merkezinde kültür evi, Kayseri’de halı müzesi kurularak geleneksel dokuma örneklerinin hem sergilenmesi hem de koruma altına alınması gereklidir. Halı esnafının, yöre insanının, koleksiyonerlerin ellerindeki minder ve yastıkların motif, desen, renk vb. özellikleri detaylıca incelenip katalog hazırlanarak minder ve yastıklardaki motif, renk, desen vb. özellikleri kayıt altına alınıp gelecek nesillere aktarılabilir.

Minder ve yastık dokumalar konusunda Ar-Ge, Ür-Ge çalışmaları yapılarak bu dokumalara günlük hayatta kullanabilme özellikleri kazandırılarak talep arttırılabilirse dokuyuculara iş imkânı da oluşabilir.

Geleneksel sanatlarımız içinde önemli bir yere sahip el dokumacılığının önemine dikkat çekecek, toplumumuzu bilinçlendirecek çalışmalara (sergi, çalıştay, belgesel vb.) ağırlık verilerek bireylerin el dokumaları kullanmalarını teşvik edilebilir.

Kaynakça

- Akan, M. Ve Kayabaşı, N. (2008). Konya Sille Halılarının Desen ve Motif Özellikleri, *Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi ART-E*, 1, Isparta, 6.
- Aral, S. (2013). Malatya Yastık Halıları. *Arış Dergisi*, 9, 4.
- Akbaş, S. B. (2005). *Kayseri’de Yörükler ve Türkmenler*, Kayseri Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları No: 41, Kayseri, 25.
- Bayrakçı, B. (1997). *Meslek Yüksek Okulları için El Dokusu Halıcılık*, Kayseri, 96.
- Cristopher, A. (2021). *21. Yüzyıl Sanatının Bir Müjdecisi Erken Dönem Türk Halılarının Rengi ve Geometrisi*, İstanbul: Albaraka Yayınları, 31.
- Çağlıtütüncügil, E. (Ekim 1999). Cami Tasvirli Yahyalı (Kayseri) Halıları, *Erdem Halı Özel Sayısı*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi, 10, 28, 89.
- Çağlıtütüncügil, E.(2001). Yahyalı (Kayseri) Yöresi Halıları, *Sanat Tarihi Dergisi X1*, 11, 45.
- Çetin, Y. (2011). Ağrı Yöresi Halı Yastıkları, *Sanat Dergisi*, 17, 62.
- Genç, M. ve Solak, İ. (2020). Kayseri Bünyan’da Tespit Edilen Halı Dokuma ile İlgili Ritüeller ve Sözlü Kültür. *Arış Dergisi*, 17, 83.
- Genç, M. ve Tezcan, V. (2015). Gelenek ve Yenilik Kavramlarının Felsefi Tartışması Ekseninde Geleneksel Türk Sanatlarını Yeniden Düşünmek. *Kalemişi-Türk Sanatları Dergisi*, 3(6), 138.
- Konuk, M. ve Genç, M. (2021). Karaman İl Merkezinde Yaşayan Sarıkeçili Yörüklerinde Torba Dokumaları. *Arış Dergisi*, 18, 8.
- Korkmaz, A. (2014). Yahyalı ve Çevresinde Doğa Turizmi, *I. Ulusal Yahyalı Sempozyumu Bildirileri*, I. Cilt, Yahyalı Belediyesi Yayınları, Meka Ofset.
- Köşker, S. (1997). *Türk Kültürü Açısından Yahyalı*, Yahyalı Kaymakamlığı Köylere Hizmet Götürme Birliği Yayını, 2, 14.
- Özşahin, M. N. (Ekim 1994). Kaynak Değerlerimiz: Vazgeçilmez Bir Tutku: Yahyalı Halıcılığı, *Yeşil Yahyalı*, 21, 2.
- Tuna, T. (2000). Düşlerin Dokunduğu Yahyalı Halıları, *SkyLife*, 19, 204,18.
- Tütlü, A. (2005). Halı, *Marka Yayınlar Sektör Dergisi*, 2(9), 85.
- Yahyalı Belediyesi Haber Bülteni* (Temmuz 2005). Yıl: 1, Sayı: 2, Yahyalı, 1.
- <https://kayseri.ktb.gov.tr/TR-62545/yahyalı.html>. [16.11.2021]